

d'esquenes i ganivets

m'han mort per l'esquena (setembre, miquel serra)

[comentari a l'article *Entre l'hermetisme i la gratuïtat* de Pere Antoni Pons, crítica del llibre *Esquenes vinclades* de Pau Vadell, publicat al suplement *llegim* del diari *ara*, dissabte, 13 de gener de 2018.]

la literatura

En el seu text, Pere Antoni Pons sembla donar per fet que la literatura és comunicació. I –a més– pareix entendre per comunicació la transmissió d'un missatge o la compartició d'una informació. Res més errat, res més funest, malgrat el que pugui indicar el diccionari. Però aquest no és el tema. Si feim un esforç de reducció a mínims o la considerem en el seu estat de màxima puresa, la literatura és llenguatge. I el llenguatge ens exigeix entrega i brega. La comunicació n'és un dany col·lateral.

lleis de la termodinàmica

El que sí podria compartir és que hi ha graus de complicitat. A tall d'exemple, Paul Celan m'és aliè i T.S. Eliot m'arrossega.

O, si ens referim a escoles, la poesia de l'experiència és tan nociva com la formalista: un cop s'ha forjat el cànon, s'obr la veda perquè s'hi aboqui tota la mediocritat humana concentrada en càpsules individuals o agrupada en col·lectius agònics.

nota

Per establir una fita: m'estimula el delirant i m'escup el sociòleg. La literalitat o l'encriptació em fan nosa.

fantasmes familiars

El que més em regira de l'escrit de Pons és el fet que els fragments que transcriu del llibre de Pau Vadell no em resulten gens hermètics. És probable que no contin una història explícita o expressin un sentiment nítid, però no sé des de quin lloc es podria afirmar que en ells no hi ha narració ni emoció. Certament, no obliguen a la reducció a un argument, un desenllaç o una sacsejada empàtica. Però: permeten que el lector experimenti allò que la llengua convoca en les seves friccions, i aquí hi ha totes les històries i totes les emocions. Fins i tot les més matusseres. I encara: històries inèdites, emocions pregonas, els mites per refer. Més encara: allò -més enllà d'Alpha Centauri, més ençà de la dansa dels muons- que no ha trobat encara referent ni significat, allò que ressona a les nostres vísceres i que tant se sembla al que podem imaginar d'extraterrestre o intraterrestre.

Les vísceres no reben mai la llum i hi ha qui té facilitat per prescindir d'allò que no és capaç d'apreciar o imaginar. Per esvaïr dubtes: és l'enemic.

els 7 sentits

És probable que gran part dels esforços humans que m'afecten –i em permeten vèncer reiteradament els exèrcits colonials, els esquadrans de la mort, el tumult dels tertulians– s'aboquin a l'eixamplament dels límits terraquüis. L'interès

ecumènic i el defecte conceptual han fet que sovint aquestes pràctiques expansives s'hagin confós amb el que la convenció ha anomenat *vida espiritual* i han suposat l'excusa de religions i sectes. Al meu parer –que no crec en l'esperit però tenc tracte amb els esperits– és pur instint investigador, pura necessitat d'exploració i pura pruija transgressora. La vida a Mart, el capbussament oníric, arenes movedisses, muntanyes russes, tormentes perfectes, laberints dements, cercles viciosos o els grans territoris delirants. Allò que no tan sols ens protegeix de l'agressió del Gran Consens del Real sinó que en soscava els fonaments i genera la mutació.

referència

*quicksand*_david bowie. <https://www.youtube.com/watch?v=LGF2ujFLNK8>

coda

2 detalls/ú

Si la motivació exacta de l'escrit estantís de Pere Antoni Pons és la venjança per no haver obtingut cap guardó en els premis literaris a on Pau Vadell exercia de jurat (tal és l'espècie que ha arribat a les meves oïdes), la putrefacció s'escampa també cap al costat d'aquest darrer. No ha arribat ja l'hora d'abandonar aquestes competicions imbècils, cerimònies mediocres que combinen 2 estímuls clarament residuals, obsolets, excrementicis: la cobdícia i el prestigi? No hi ha prou de construir currículums professionals, linkedins de jocs florals, per acabar insistint queixosament en la precarietat existencial i la ingratitud dels semblants, dels germans? Trob a faltar els sacrificis humans i em sobren els dinars de companyonia.

2 detalls/dos

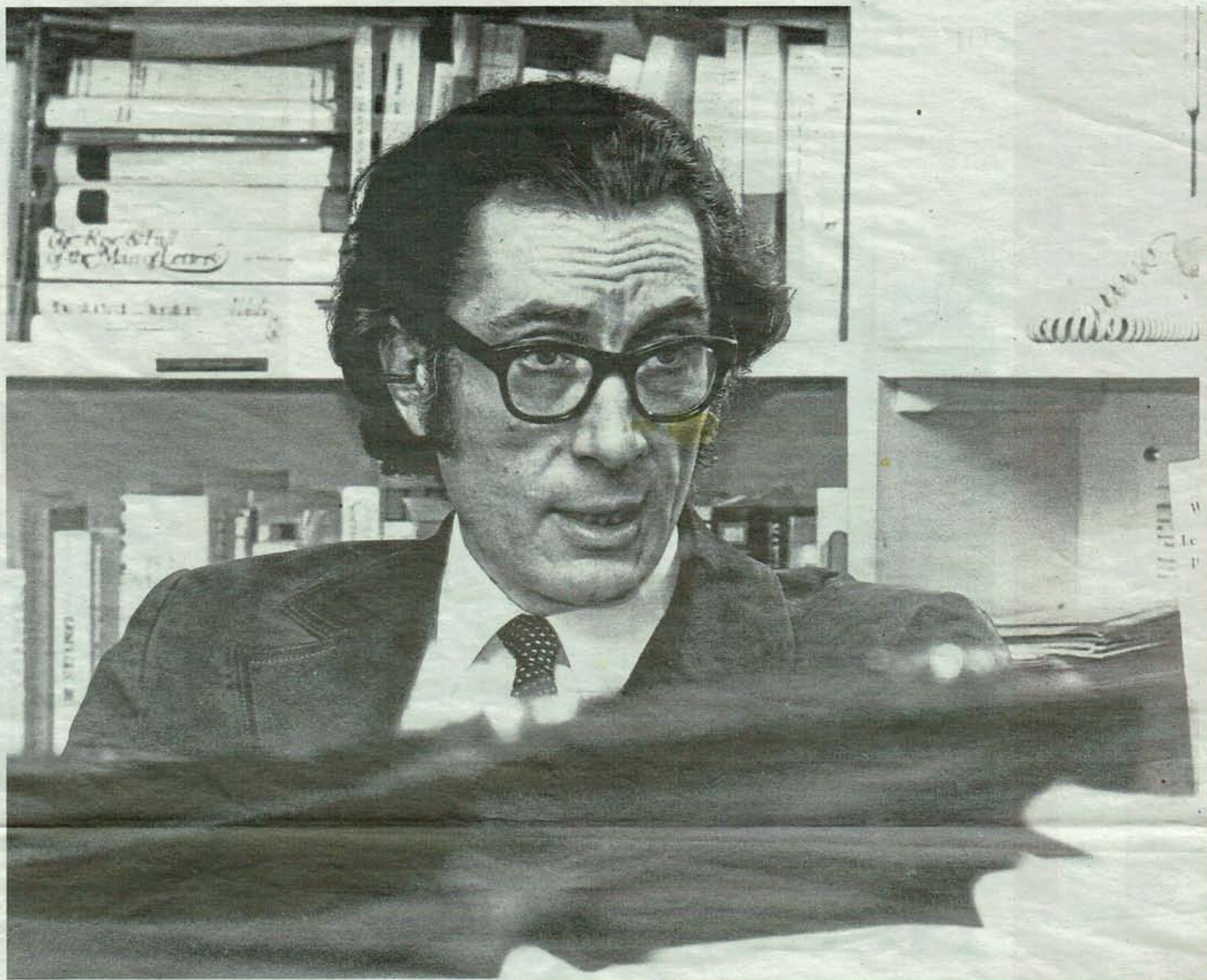
He de deixar constància que preferesc com a títol del llibre de Vadell el que apareix desacuradament a la portada del suplement: *esquenes blindades*. Anticipant la coltellada. La magnífica punteria de l'acte fallit.

bonus (usura)

El sentit és allò que fuig, allò que encaçam, possiblement per poder participar d'un món ordenat. El món són les coses i els estats de coses, les paraules i les accions, les emocions i les estratègies... Si l'inconscient és un univers al qual accedim, el sentit és un decorat que infatigablement construïm.

lluís juncosa

abril-agost, 2018 (revisat el 2022)

JORDI CORNUDELLA

a
llegim

Joan Ferraté continua sent molt poc conegut

Un dels crítics literaris, traductors i poetes més importants del segle XX del panorama català

37 Rhinehart escrigué la meitat de 'The Diceman' a Deià

39 'El tramvia groc', de Joan F. Mira, una font de plaer literari

40 'Esquenes blindades', l'últim llibre de Pau Vadell

Entre l'hermetisme i la gratuïtat

GETTY

PERE
ANTONI
PONS

N'hi ha prou de llegir el poema que obre *Esquenes vinclades*, l'últim llibre de Pau Vadell i Vallbona (Calonge, Mallorca, 1984), per adonar-se que som davant d'una proposta estètica que vol enquadrar-se en l'hermetisme. Diu així: "Plogué tota la nit. / Des dents del fill cruixien / i s'esquilava el crit que li naixia del més endins; / posseït per l'ocell de foc / desfeia aquesta fosca de mar color de crosta". Des del punt de vista de la intel·ligibilitat racional, resulta indesxifrable. No és un retrat. Vadell no pretén arribar al lector per la via de la comunicació d'estats d'ànim, d'idees morals i/o d'experiències identificables sinó a través del crit visceral i l'assalt sensorial. La qüestió és que quan es renuncia a la comunicació i s'aposta per la contundència verbal, per la ràfega més que no pas pel discurs, també s'ha d'interpel·lar el lector, també se l'ha de ferir amb

una expressivitat precisa i acotada. Si no, la sensació de gratuïtat –de construcció verbal que és d'una manera però que perfectament podria ser diferent– és total.

Una sensació de gratuïtat és la que s'imposa després de llegir molts altres poemes del llibre, que es despleguen amb una simple successió d'imatges, sense més connexió entre elles que una atmosfera de violència i un timbre d'inquietud. Diu el tercer poema: "Avui he cavalcant les tombes, / he trepitjat les barres dels bars / on cremen més els licors / d'aquells que ens van deixar. // Ossos asimètrics / tipificats al codi penal / dels poetes. // Grums de pell desbordada / que sols es trenquen amb l'equilibri / de les paraules". Aquest poema és paradigmàtic de la manera com Vadell aborda la construcció dels poemes. No ho fa des de la concepció que un poema és un text sostingut per un joc d'equilibris, de tensions i de distensions, de canvis de to i de ritme, de versos que es retroalimenten o matisen els uns als altres. Ho fa, con-

tràriament, des de la concepció que el poema és un dipòsit que s'ha d'omplir abocant-hi a dintre tot un seguit de materials verbals en al·luvió, obviant que l'estructura també és un element significatiu. Això dona com a resultat uns poemes desconjuntats, que en el millor dels casos funcionen com a explosions retòriques de malestar i agressivitat i, en el pitjor, fan un efecte d'artefacte lingüístic al qual manca un fons de sentit i que sembla haver estat creat sense intenció.

Caure com un pes mort

La preferència per l'impacte, per les erupcions verbals i per les ocurrències estripades abans que per l'expressivitat de llarg alè i calculada explica que la majoria de poemes del llibre siguin breus. Més enllà d'algun vers esporàdic de naturalesa diguem-ne més conceptual, la majoria de poemes estan fets a còpia d'imatges que s'encadenen fins que arriben al final i cauen sobre la sensibilitat del lector com un pes mort. Diu un altre poema: "Per què ballen els arbres al vent / si la sang és tan oscil·lant? / Si per anar vivint ens cal destruir. / Si els animals que triomfen / es fan de pasta mal·leable, / fútil. / Ens calen criminals que respirin el mateix oxigen". Desarmat perquè el poeta no li dona eines ni pistes per interpretar –o per entomar– allò que els poemes diuen, la reacció del lector és d'indefensió desinteressada i d'estupefacció frígida.

Lector devot de l'obra de Blai Bonet, de Miquel Bauçà i d'Andreu Vidal, Vadell també en segueix l'estela en el present llibre. Es quan ofereix uns poemes més acabats, més suggestius. Un exemple: "Tu has escoltat mai la sang? / El riu d'un ball / que vessa d'un coll plomat? / Vaig eixit d'assedegar-me. / Un ermàs com un claper de rocs galàctics". En tot cas, la sensació global que deixa el llibre és de gratuïtat, de filigrana agressiva que no transcendeix el pur esclafit retòric. *Esquenes vinclades* va ser guardonat amb el premi Jocs Florals de poesia 2017. ♦♦

ESQUENES
VINCLADES
PAU VADELL I
VALLBONA
EDICIONS DE 1984
72 PÀG. / 12,50 €

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A.
BAULENAS

Elogi de Sue Grafton

La mort de Sue Grafton (1940-2017), ha passat una mica desapercibuda. Les causes poden ser diverses. Bàsicament que es tracta d'una escriptora de novel·la negra i que va traspasar el dia 29 de desembre, quan tots els resums necrològics del 2017 ja s'havien fet. Cal recordar Sue Grafton per la seva originalitat i creativitat. Es va inventar un nou tipus d'investigador privat i això és important en un camp on totes les possibilitats ja semblaven exhaurides. La Kinsey Millhone és una noia jove, moderna, no especialment guapa, però sí atractiva, que li agrada portar texans ajustats, viu sola en una mena de garatge, circula amb un Volkswagen escarabat, té canvis d'humor bastant considerables i es busca la vida a la societat californiana dels 80. Sue Grafton ens va començar a arribar als noranta, de la mà de Tusquets, i en el 2001 i el 2007 se'n van publicar sis novel·les en català. En paral·lel, Tusquets l'ha seguit publicant en castellà.

Detectius diferents

Formava part de la nova fornada d'escriptors que havien pres el relleu dels autors nord-americans de l'època daurada de la novel·la negra i que estaven destinats a demostrar que després de la mort de l'últim dels clàssics, Ross Macdonald, el 1983, encara hi havia camp per córrer. En aquesta època, a part d'ella, també ens van arribar Walter Mosley (1952) i Michael Collins (1924-2005). I una dada curiosa: tots tres creen detectius diferents. Mosley agafa el relleu de Chester Himes i inventa l'Easy Rawlins, un investigador negre murri i sentimental que, si cal, utilitza els tòpics dels blancs sobre els negres per arribar dissimuladament on li interessa (es fa passar per porter d'un edifici del qual és propietari). Collins segueix més fidelment l'estil de la novel·la negra clàssica. Al seu detectiu, Dan Fortune, una mena de Marlowe dels vuitanta, li falta un braç, cosa que dona lloc a mil situacions imprevisibles.

La literatura de Grafton ens arribava amb una més que interessant força descriptiva d'ambients i individus, una de les claus per triomfar a la novel·la negra amb una detectiu jove i guapa que havia de lluitar contra els clíxés i els apriorismes d'un lector acostumat als telefilms i al qual es fa difícil de sorprendre. Si ets lector de novel·la de detectius i no la coneixies, val la pena fer-ne un tast, et sorprendrà. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

El pequeño zoológico
ROBERT WALSER
Siruela

Després d'ocupar-se dels relats sobre oficinistes i de les històries d'amor de Robert Walser, Siruela publica una altra excel·lent selecció temàtica. Traduït per Rosa Pilar Blanco, *El pequeño zoológico* tenia una sensibilitat avançada a l'època pel que fa al tractament dels animals en la ficció.

La poética de lo...
YASUJIRO OZU
Gallo Nero

NO-FICCIÓ

Considerat un dels grans mestres del cinema, Yasujiro Ozu va marcar el setè art amb films sobris i poètics. L'editorial Gallo Negro publica una selecció de textos inèdits en castellà escrits pel cineasta japonès entre el 1931 i el 1962, en què reflexiona sobre l'amor cap al seu ofici i el sentit de la vida.

De las bacterias...
DANIEL DENNETT
Pasado & Presente

ASSAIG

El científic Daniel Dennett posa sobre la taula una de les grans preguntes de la humanitat: per què existeixen les ments i com han aparegut? En un assaig farcit de crítica i humor, Dennett analitza que ens distància de la resta d'espècies del planeta i quins mecanismes ens permeten reflexionar.